

PLAN MOT
KRÄNKANDE
BEHANDLING,
TRAKASSERIER OCH
SEXUELLA
TRAKASSERIER LÄSÅR
24/25

Fäladsskolan 4-6

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	3
1.1	Följande verksamheter omfattas av planen	3
1.2	Skolans ansvar.....	3
1.2.1	<i>Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier</i>	<i>3</i>
1.2.2	<i>Skyldighet att anmäla</i>	<i>4</i>
1.2.3	<i>Ansvar</i>	<i>4</i>
1.2.4	<i>Lagstiftning</i>	<i>4</i>
1.3	Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier	4
1.4	Ansvarig rektor.....	5
1.5	Förankring av planen	5
2	Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge	6
2.1	Delaktighet.....	6
2.1.1	<i>Elevs delaktighet.....</i>	<i>6</i>
2.1.2	<i>Vårdnadshavarnas delaktighet.....</i>	<i>6</i>
2.1.3	<i>Personalens delaktighet.....</i>	<i>6</i>
2.2	Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder.....	6
2.3	Beskrivning av nuläge	9
3	Analys och åtgärder för kommande läsår	11
3.1	Analys.....	11
3.2	Nya mål, insatser och åtgärder	11
4	Bilaga 1: Begrepp och definitioner	13
5	Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder	15
6	Bilaga 3	18

1 Bakgrund

1.1 Följande verksamheter omfattas av planen

Grundskola och fritidshem

1.2 Skolans ansvar

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. De ska aldrig behöva utsättas för kränkningar, det vill säga sårande eller förnedrande behandling, varken från lärare och personal på skolan eller från andra elever.

Skolan har ansvar att förhindra att elever behandlas illa och det regleras i skollagen och diskrimineringslagen. I dagligt tal brukar man kalla återkommande kränkningar för mobbning, men det är inte ett begrepp som används i lagstiftningen. Istället används begreppen kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier (se även bilaga 1 om begrepp och definitioner).

1.2.1 Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

På varje skola ska det enligt skollagen finnas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det målinriktade arbetet omfattar att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder man avser att påbörja eller genomföra det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska vara med i efterföljande års plan.

Enligt diskrimineringslagen ska skolan arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Varje verksamhet ska ha riktlinjer som visar att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna inte accepteras. Varje skola ska också ha rutiner som dels klargör hur verksamheten ska agera om trakasserier påstås ha inträffat, dels anger vem den som anser sig trakasserad ska vända sig till och vem som ska ansvara för att händelsen eller påståendena utreds.

De sju grunderna för diskriminering:

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

För skolorna i Lunds kommun väljer vi att ha en samlad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är viktigt att all personal och även eleverna och deras vårdnadshavare känner till planen.

1.2.2 Skyldighet att anmäla

En lärare eller annan personal på skolan som får veta att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn. Rektorn är skyldig att anmäla det till huvudmannen. När det gäller kränkande behandling är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i de fall kränkande behandling konstaterats, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

1.2.3 Ansvar

Huvudmannen, i detta fall Lunds kommun, har det yttersta ansvaret för att skollagen och diskrimineringslagen följs. I Lunds kommun har huvudmannen delegerat dessa ansvarsområden till respektive skolas rektor.

För verksamhet som avses i skollagens 25 kapitel (exempelvis öppen förskola och öppen fritidsverksamhet) och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller plikten att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier för den personal som huvudmannen utser.

1.2.4 Lagstiftning

Lagstiftning som styr ovan beskrivna skyldigheter att arbeta mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns i:

- Skollagen kapitel 6, 6-10 §§
- Diskrimineringslagen kapitel 16, 18-20 §§

1.3 Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier

Barn- och skolförvaltningen har tagit fram en förvaltningsgemensam rutin som används när skolan fått veta att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier av en annan elev eller av personal. I dessa fall ska personalen informera rektor omgående i enlighet med 6 kap 10 § skollagen, eller 2 kap 7 § diskrimineringslagen (anmälningsplikt). All personal inom förvaltningens olika verksamheter omfattas av bestämmelserna.

Rutinbeskrivning när ett barn eller en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier:

Medarbetare

När en medarbetare får veta att ett barn eller elev har eller kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska medarbetaren genast informera rektorn om detta, senast nästa arbetsdag.

Rektor

Så snart informationen nått rektorn görs en anmälan till huvudmannen om händelsen. Rektorn, eller en annan person som rektorn utser, börjar sedan att tala med de som varit involverade. Rektorn beslutar också om eventuella åtgärder för att förhindra att

kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier fortsätter.

I de fall då kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier har konstaterats, följer rektorn, eller den rektor utser, upp att åtgärderna varit tillräckliga och att den kränkande behandlingen, diskrimineringen eller trakasserierna verkligen har upphört. Om det i uppföljningen visar sig att de vidtagna åtgärderna inte varit tillräckliga beslutar rektorn om eventuella förändringar av de åtgärder som vidtagits tidigare, alternativt fattar beslut om nya åtgärder för att se till att den kränkande behandlingen, diskrimineringen eller trakasserierna verkligen upphör.

1.4 Ansvarig rektor

Håkan Bengtsson Diurlin

1.5 Förankring av planen

- Nyupprättad plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier finns på skolans hemsida.
- Nyupprättad plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier lyfts med vårdnadshavare, elever och personal när den är färdigställd, i början av läsåret.
- Nyupprättad plan går igenom i dess helhet vid apt.
- Plan mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier är ett underlag som rektor alt arbetslaget går igenom med ny medarbetare/kollega som en del av introduktionen.
- Vid läsårets första föräldramöte går rektor, eller den rektor utser, igenom planen med vårdnadshavare samt förklarar hur skolan arbetar främjande och förebyggande samt utifrån den förvaltningsgemensamma rutinen.
- Vid behov tas planen mot diskriminering och kränkande behandling upp på utvecklingsamtal.

2 Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge

2.1 Delaktighet

2.1.1 Elevers delaktighet

Eleverna är delaktiga i kartläggningen och upprättandet av planen mot diskriminering och kränkande behandling. Detta sker genom att eleverna svarar på årlig läsårsutvärdering samt är delaktiga i genomförandet av enkät och trygghetsvandring.

- Planen mot diskriminering och kränkande behandling tas upp på klassrådet när planen är upprättad.
- Eleverna lämnar synpunkter i samband med den årliga utvärderingen.
- Elevrådet tar upp planen mot diskriminering och kränkande behandling i samband med upprättandet.
- På tid med klassföreståndare och klassråd tas planen kontinuerligt upp.
- I ämnesblocket SO arbetar man med ämnet likabehandling.
- Åldersblandade aktiviteter gällande värdegrund genomförs varje läsår.

2.1.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna ges möjlighet att lämna synpunkter via e-post till rektor. Planen är en fast punkt på dagordningen vid en av skolkonferenserna på våren.

Vårdnadshavare har också möjlighet att lämna synpunkter vid föräldramöten och utvecklingssamtal.

2.1.3 Personalens delaktighet

Arbetslagen lämnar synpunkter i samband med den årliga utvärderingen och är delaktiga i analys av elevernas enkätsvar och i kartläggningen samt framtagande av nya åtgärder.

SAMS-gruppen lämnar synpunkter inför den årliga utvärderingen.

På arbetsplatsträffar finns möjlighet att ta upp arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

2.2 Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder

Föregående läsårs insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Eleverna på skolan ska uppleva att de är trygga och att de trivs.	Rastvakter	Fler elever känner sig trygga på rasterna.	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj 2022

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Eleverna ska uppleva ett tillåtande klimat och att alla får vara sig själv på skolan.	Fäladsshowen	Fler elever trivs på skolan och känner sig trygga på skolan. En stor andel av eleverna vill delta i showen.	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj. Personalen utvärderar i samband med läsårsutvärderingen i juni.
Eleverna på skolan ska uppleva att de är trygga och att de trivs. Känslan av samhörighet och gemenskap ska öka på skolan.	Trivselråd	Fler elever trivs på skolan och känner sig trygga på skolan. De elever som inte har någon att vara med på rasterna ska få möjlighet att delta på gemensamma aktiviteter.	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj
Eleverna ska känna större trygghet och de yngre eleverna ska få goda förebilder för sitt lärande.	Åldersblandade aktiviteter	Fler elever trivs på skolan och känner sig trygga på skolan.	Följs upp i elevenkät vid läsårets slut samt av pedagogerna tillsammans med eleverna i samband med de olika aktiviteterna.
Alla elever ska känna sig trygga i samband med idrotten och behovet av konfliktlösning efter idrottslektionerna ska minimeras.	Omklädningsrummen idrotten	Eleverna ska känna sig trygga när de byter om på idrotten	Uppföljning i elevenkät vid läsårets slut.
Skapa ett tryggare klimat på nätet för Fäladsskolans elever och minska antalet kränkningar som sker på nätet.	Arbete med kränkande behandling på nätet	Färre elever uppger att de blivit utsatta för kränkande behandling på nätet	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj
Alla elever ska känna sig accepterade oavsett sexuell läggning och könsidentitet samt ha förståelse för att det finns olika sexuella läggningar och könsidentiteter. Elever och personal ska ha kunskap och medvetenhet om HBTQ-personers situation och livsvillkor.	Vi ska tillämpa ett normkritiskt förhållningssätt i undervisningen och i det dagliga arbetet,	ingen elev blir utsatt för diskriminering pga sexuell läggning och könsidentitet	Uppföljning sker i trivselenkäten som görs en gång per år samt i den årliga läsårsutvärderingen.

Rastvakter

En stor andel elever känner sig trygga på rasterna enligt elevenkäten, 93 procent. Förra läsåret var det 95 procent. I elevenkäten svarar 92 procent av eleverna att de är trygga på skolgården specifikt jämfört med 93 procent förra läsåret. 66 procent av eleverna svarade i elevenkäten positivt på att de får den hjälp de behöver av rastvakterna. Förra läsåret var det också 66 procent. 61 procent av eleverna anger att det finns rastvakter där det behövs jämfört med 68 procent föregående år. Skolgårdens utformning gör det problematiskt att kunna överblicka alla delar samtidigt. Det bidrar också till att eleverna inte alltid kan hitta en rastvakt när de behöver en. Ännu fler elever har den upplevelsen detta år. Rutinerna för rastvakterna behöver ses över ytterligare så att de får en överblick över hela skolgården samt gör en "överlämning" till nästa rastvakt som ska ut och rasta. Ett problem är att en del elever håller sig inomhus så att rastvakter ibland måste gå in för att även "vakta" elever som befinner sig inomhus. Mentorerna i årskurs 4 har under höstterminen och vårterminen varit ute under rasterna, även om det inte har varit deras rastvaktstider enligt schemat. Det har skapat tryggare raster för eleverna i årskurs 4. Flera av klasserna i årskurs 4 har också haft klassaktiviteter på rasterna under

veckan.

Fäladshowen

89 procent av eleverna anger att de tycker att Fäladsshowen har varit bra. En stor andel av eleverna är således nöjda med Fäladsshowen men en del har önskat mer stöd från personal. Många elever vill fortsätta med Fäladsshowen. Det var flest elever i årskurs 4 som uppträdde. Vi behöver hitta sätt att få elever från alla åldrar att våga uppträda. Det märks på skolan att Fäladsshowen har blivit en årlig tillställning på sättet eleverna ter sig till den.

Trivselsråd

Trivselsrådet har haft regelbundna möten där socialpedagog och skolledare har varit med. En del rastaktiviteter har planerats och genomförts av socialpedagogerna men våra socialpedagoger har inte haft möjlighet att ha rastaktiviteter i samma utsträckning detta läsår. Vi upplever att de organiserade rastaktiviteterna påverkar eleverna positivt, bl.a musik på skolgården.

Eleverna var nöjda med trivselsrådet. 87 procent av eleverna svarar i elevenkäten att det är bra att vi har ett trivselsråd. Det var många elever som anser att de har möjlighet att kunna påverka trivselsn på skolan. Lärarna kan fortsatt bli bättre på att förbereda och följa upp i respektive klass inför trivselsrådets möten.

Åldersblandade aktiviteter

78 procent av eleverna tycker att de åldersblandade aktiviteterna har varit bra. Eleverna har en del synpunkter på gruppindelning och aktiviteter. För att göra dem tryggare föreslår en del elever att man ska få en kompis med sig. Vi kan involvera eleverna mer i planeringen och lyssna mer på deras synpunkter. Den sista åldersblandade temadagen med idrott kom sent på terminen och bör ligga lite tidigare. Ett förslag är att vi kan ha kortare tid t.ex. fram till lunch. Det är positivt att eleverna lär känna elever från olika klasser.

Omklädningsrummen idrotten

Omklädningsrummen upplevs fortfarande av relativt många elever som otrygga. 17 procent av eleverna uppger detta i elevenkäten. Förra året var det 19 procent. Det är fortfarande elever som tycker att det är stressigt och stökigt där. Insatser från idrottslärarna har lett till en större trygghet i omklädningsrummen. Bra med luftigt schema vid ombyten. På den fria frågan om otrygga platser är det inte så många som tar upp omklädningsrummen som en otrygg plats.

Arbete med kränkande behandling på nätet

Andelen elever som i trivselenkäten svarar att de varit utsatta för kränkande behandling

på nätet är 23 procent jämfört med 20 procent förra läsåret. 6 procent av eleverna svarar att de blivit utsatta den senaste veckan (förra läsåret också 6 procent) och 5 procent den senaste månaden (förra läsåret också 5 procent). Kuratorns och pedagogernas arbete med kränkande behandling bedöms ha haft en positiv effekt. Om det händer något är det ofta begränsat till vissa grupper/ klasser och det har pedagogerna på olika sätt arbetat med. I arbetet i olika ämnen har frågan lyfts och man har diskuterat och pratat om hur man kan göra.

Tillämpa normkritiskt förhållningssätt

I trivselenkäten svarar 81 procent av eleverna att mina lärare ger alla elever samma förutsättningar oavsett könsidentitet. Vi behöver fortsätta jobba med de 19 procent som svarat nej och synliggöra för eleverna att det inte handlar om könsidentitet utan om vad de gör. Siffrorna kan eventuellt förklaras med att en del pojkar och flickor upplever sig orättvist behandlade pga deras biologiska kön.

Vi ska fortsätta att diskutera olikheter, skillnader i förutsättningar till inläring. KL-övningar bidrar också till att vi tränar eleverna i detta regelbundet. Vi har också haft många elever som har varit väldigt öppna med hur de själva ser på sin identitet och det har tagits väl emot av klasskamraterna. Det finns ändå en relativt stor acceptans för olikhet och särskilda behov.

2.3 Beskrivning av nuläge

Beskrivning av nuläge

Grundskola

Trivselenkäten visar att 88 procent av eleverna trivs på skolan. 93 procent av eleverna känner sig alltid eller oftast trygga på lektionerna och att 93 procent är trygga på rasterna. Eleverna fick i trivselenkäten också svara på om de var trygga på på förhand utvalda platser och andelen elever som svarade att de är trygga på dessa platser ser ut enligt följande:

Skolgården - 92 procent

Matsalen - 93 procent

Omklädningsrummet (idrotten) – 83 procent.

På väg till slöjd/idrott/hkk när denna är på annan skola än Fäladsskolan - 93 procent

Korridoren utanför deras klassrum - 92 procent

Biblioteket - 92 procent

66 procent av eleverna svarade i elevenkäten positivt på att de får den hjälp de behöver av rastvakterna. Förra läsåret var det också 66 procent. 61 procent av eleverna upplever att det finns rastvakter där det behövs. Svaren visar att en stor del av eleverna känner sig trygga på rasterna men att en stor del av eleverna vill ha fler rastvakter eller att de som finns inte syns. De platser som eleverna tycker att det saknas rastvakt på

fotbollsplanen och gungorna.

86 procent av eleverna svarar att de blir väl behandlade av andra på skolan. 74 procent av eleverna anger i trivselenkäten positiva svar för att vi jobbar bra mot kränkande behandling. 85 procent av eleverna vet vem de ska prata med om någon har blivit illa behandlad. Den typ av kränkning som eleverna anger som problem på skolan är att man säger kränkande saker till varandra. 77 procent av eleverna svarar att de aldrig har blivit utsatta för kränkande behandling på nätet. 12 procent anger att de blivit det senaste läsåret, 5 procent den senaste månaden och 6 procent den senaste veckan. De sociala medier som flest elever använder och riskerar att bli kränkta på är Instagram, Snapchat och Tik Tok.

97 procent av eleverna säger att de har kompisar i klassen.

Fritidshem

Trivselenkäten visar att 90 procent av eleverna trivs på S:t Hansgården och 91 procent av eleverna känner sig trygga på S:t Hansgården.

Eleverna fick i trivselenkäten också svara på om de var trygga på på förhand utvalda platser och andelen elever som svarade att de är trygga på dessa platser ser ut enligt följande:

Inomhus- 94 procent

Gården - 95 procent

Framsidan (bollplaner) – 92 procent

Stallet - 92 procent

92 procent av eleverna upplever att det finns vuxna där det behövs på S:t Hansgården. 87 procent anger att de vuxna lyssnar på dem om de behöver någon att prata med. 89 procent av eleverna anger att de har kompisar på S:t Hansgården.

3 Analys och åtgärder för kommande läsår

3.1 Analys

En stor andel av eleverna trivs på skolan och känner sig trygga på lektionerna men även på rasterna. Andelen har ökat sedan föregående läsår. En stor del av eleverna känner sig trygga på platser som skolgården, matsalen, korridorer, på väg till lektioner på andra skolor samt i biblioteket. Det är endast en plats som eleverna känner sig mindre trygga på, omklädningsrummen på idrotten. Det som önskas av eleverna är ökad vuxennärvaro i samband med för- och efterarbete till idrottslektionen. Andelen elever som känner sig trygga i omklädningsrummen har dock ökat sedan föregående år. Nya rutiner för att mobiler och iPads lämnas in innan man använder omklädningsrummet, om det är första eller sista lektionen, har införts och kan ha bidragit till större trygghet.

Trots att eleverna upplever stor trygghet på rasterna efterfrågas mer vuxennärvaro även på rasterna där fler elever ska kunna känna att de får den hjälp de önskar av rastvakterna. Skolgårdens utformning gör att eleverna inte alltid ser rastvakten vilket kan bidra till detta.

När det gäller kränkande behandling är det språkbruket även nästa läsår det som skolan behöver arbeta mer med.

En stor andel av eleverna trivs också fritidshemmet och känner sig trygga där och på de platser som specificeras i enkäten.

I trivselenkäten får eleverna svara på frågan om de fick ändra en sak på Fäladsskolan, vad skulle det ha varit. På denna fråga är det även detta år i huvudsak en sak som kommer fram, skolmaten. Till nästa läsår ska matgruppen med personalrepresentanter arbeta ännu mer med skolmaten.

3.2 Nya mål, insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Eleverna på skolan ska uppleva att de är trygga och att de trivs.	Rastvakter	Fler elever känner sig trygga på rasterna.	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj i slutet av läsåret.
Eleverna ska uppleva ett tillåtande klimat och att alla får vara sig själv på skolan.	Fäladsshowen	Fler elever trivs på skolan och känner sig trygga på skolan. En stor andel av eleverna vill delta i showen.	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj. Personalen utvärderar i samband med läsårsutvärderingen i juni.
Eleverna på skolan ska uppleva att de är trygga och att de trivs. Känslan av samhörighet och gemenskap ska öka på skolan.	Trivselråd	Fler elever trivs på skolan och känner sig trygga på skolan. De elever som inte har någon att vara med på rasterna ska få möjlighet att delta på gemensamma aktiviteter.	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj
Eleverna ska känna större trygghet och de yngre eleverna ska få	Åldersblandade aktiviteter	Fler elever trivs på skolan och känner sig trygga på skolan.	Följs upp i elevenkät vid läsårets slut samt av pedagogerna tillsammans med eleverna i

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
goda förebilder för sitt lärande.			samband med de olika aktiviteterna.
Alla elever ska känna sig trygga i samband med idrotten och behovet av konfliktlösning efter idrottslektionerna ska minimeras.	Omslädningsrummen idrotten	Eleverna ska känna sig trygga när de byter om på idrotten	Uppföljning i elevenkät vid läsårets slut.
Skapa ett tryggare klimat på nätet för Fäladsskolans elever och minska antalet kränkningar som sker på nätet.	Arbete med kränkande behandling på nätet	Färre elever uppger att de blivit utsatta för kränkande behandling på nätet	Särskilda uppföljningsfrågor ställs inom ramen för den årliga enkätundersökningen som genomförs i april/maj
Alla elever ska känna sig accepterade oavsett sexuell läggning och könsidentitet samt ha förståelse för att det finns olika sexuella läggningar och könsidentiteter. Elever och personal ska ha kunskap och medvetenhet om HBTQ-personers situation och livsvillkor.	Vi ska tillämpa ett normkritiskt förhållningssätt i undervisningen och i det dagliga arbetet,	ingen elev blir utsatt för diskriminering pga sexuell läggning och könsidentitet	Uppföljning sker i trivselenkäten som görs en gång per år samt i den årliga läsårsutvärderingen.

4 Bilaga 1: Begrepp och definitioner

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program. En pojke nekas arbeta med pärlplattor pga sitt kön.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar eleven på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker elevens värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både personal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.

- Lisa är stökig i barngruppen och vill inte lugna ner sig, pedagogen ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på gården/rasterna. Han är hellre ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Förskolans/skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger pedagogern. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när eleven, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

5 Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på förskolan för att han är den ende killen som valt att vara med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala". Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i förskolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratoren på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratoren ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn/elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra barnen/eleverna om sitt

hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Personalen avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De menar ju inget illa". [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några barn. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på slöjden med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom en klass inom anpassad grundskola, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra barn/elever ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från samlingen/klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar förskolan/skolan inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå här!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i förskolan/skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter

det har han svårt att få vara med och leka.

- James vill inte vända sig till sin pedagog eftersom pedagogen ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av

ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan/skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina kamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes barngrupp/klass. Hon blir sårad när de andra kamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

6 Bilaga 3